

ΔΗΜΟΣΙΑ ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ 25^{ΗΣ} ΜΑΪΟΥ 2006

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Άπολογισμός δράσεως και προοπτικές του Κέντρου Έρευνας της Έλληνικής Λαογραφίας με την ευκαιρία της επίσημης εγκαταστάσεώς του στο κτήριο επί της οδού Ήπίτου 3, υπό του Άκαδημαϊκού κ. Κωνσταντίνου Δρακάτου.

Με την ευκαιρία των επίσημων εγκαινίων του κτηρίου του Κέντρου Έρευνας της Έλληνικής Λαογραφίας έθεώρησα υποχρέωσή μου, ως Πρόεδρος της Έφορευτικής Έπιτροπής του, να ενημερώσω την Όλομέλεια για τὸ έργο πὸν έπιτελεί τὸ Κέντρο αὐτό, τίς προοπτικές πὸν διανοίγονται, ἀλλὰ καὶ τίς δυνατότητες πὸν ὑπάρχουν διαφυλάξεως καὶ περαιτέρω αξιοποιήσεως τοῦ λαογραφικοῦ ὕλικου.

Αρχικῶς, τὸ 1918 ὁ Νικόλαος Πολίτης ἴδρυσε τὸ «Λαογραφικὸν Ἀρχεῖον», τὸ ὁποῖο τὸ 1926 ὑπήχθη στὴ δικαιοδοσία τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν καὶ τὸ 1966 μετονομάσθηκε σὲ «Κέντρο Έρευνας τῆς Ἑλληνικῆς Λαογραφίας». Σταθμὸ στὴν εξέλιξή του ἀπετέλεσε ὁ ἐκσυγχρονισμὸς τοῦ τρόπου λειτουργίας του καὶ ἰδιαίτερος ἡ ψηφιοποίηση τοῦ πλούσιου ἀρχεῖακοῦ ὕλικου του, πὸν πραγματοποιήθηκαν χάρις στὴ βοήθεια τῶν εὐρωπαϊκῶν προγραμμάτων.

Ἀποφασιστικῆς σημασίας παράγων γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τοῦ Κέντρου Λαογραφίας ὑπῆρξε ἡ ἀντιμετώπιση τοῦ προβλήματος τῆς στεγασεώς του, ἡ ὁποία ἐπετεύχθη μετὴν ἀγορὰ ἀπὸ τὸ Ἴδρυμα Λίλιαν Βουδούρη, γιὰ λογαριασμὸ τοῦ Κέντρου Λαογραφίας, τοῦ νεοκλασικοῦ κτηρίου τῆς οδού Ήπίτου 3. Τὸ κτήριο αὐτὸ ἐπισκευάσθηκε δαπάναις τοῦ Ἰδρύματος Λίλιαν Βουδούρη, τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν καὶ τῆς εταιρείας «Θεμελιοδομή». Πρὸς τοὺς χορηγοὺς αὐτοὺς ἡ Έφορευτικὴ Έπιτροπὴ τοῦ Κέντρου Λαογραφίας ἐκφράζει τὴ βαθύτατη εὐγνωμοσύνη τῆς. Ἡ μεταστέγαση ἔγινε ἤδη ἀπὸ τὸ 2003 καὶ ἐνῶ συνεχίζονταν οἱ

έργασίες πλήρους ανακαινίσεως. Έτσι, αφού τακτοποιήθηκαν όλες οι συλλογές του Κέντρου Λαογραφίας, στις 2 Ιουνίου 2006 θα γίνουν τα επίσημα εγκαίνια του κτηρίου, παρουσία του Προέδρου της Δημοκρατίας.

Οι βασικοί σκοποί στους οποίους αποβλέπει η λειτουργία του Κέντρου Λαογραφίας είναι οι ακόλουθοι:

- Συγκέντρωση των δημοσιευμένων κειμένων του λαϊκού πολιτισμού και σύνταξη βιβλιογραφίας.
- Έμπλουτισμός του άδημοσιευτου υλικού από την προφορική παράδοση.
- Διατήρηση των κειμένων των Λαογραφικών Συλλογών του Κέντρου.
- Ταξινόμηση σε ειδικά αρχεία της λαογραφικής ύλης.
- Έκδοση της Έπετηρίδος του Κέντρου Λαογραφίας, καθώς και αυτοτελών επιστημονικών έργων.

Ός προς την ύποδομή του Κέντρου Λαογραφίας πρέπει, εν πρώτοις, να γίνει αναφορά στη λειτουργούσα ειδική λαογραφική βιβλιοθήκη, που διαθέτει 20.000 και πλέον λήμματα, μεταξύ των οποίων υπάρχουν σπάνιες λαογραφικές εκδόσεις του 19ου αιώνα και των αρχών του 20ου αιώνα. Επίπλέον, το Κέντρο Λαογραφίας διαθέτει τις ακόλουθες κατηγορίες αρχειακού υλικού, ανέκδοτου κατά το μεγαλύτερο μέρος του:

- Αρχείο Χειρογράφων. Αποτελείται από 8.000 περίπου χειρόγραφα, τα οποία προέρχονται από επιτόπιες έρευνες των συντακτών - έρευνητών ή έξωτερικών συνεργατών και φίλων της Λαογραφίας. Έχει προγραμματισθεί η σταδιακή ψηφιοποίηση των χειρογράφων, μέσω του συστήματος ειδικών βάσεων δεδομένων, στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών προγραμμάτων.
- Έθνική Μουσική Συλλογή. Πρόκειται για υλικό μεγάλης έθνικής σημασίας, αφού οι ήχογραφήσεις αυτές είναι από τις παλαιότερες σωζόμενες στον χώρο της παραδοσιακής μουσικής. Είναι αναγκαία η συντήρηση και μεταγραφή των 44 κυλίνδρων σε ψηφιακό μέσο.
- Έθνική Δισκοθήκη. Διαθέτει 13.000 περίπου δίσκους βινυλίου και πυκνής έγγραφης εις διπλούν και έμπλουτίζεται συνεχώς με νέο υλικό.
- Κινηματογραφικό Αρχείο. Διαθέτει 82 κινηματογραφήσεις λαογραφικών θεμάτων σε ταινίες των 16 mm μήκους 8.500 περίπου μέτρων. Καταβάλλονται προσπάθειες για την ψηφιοποίηση του κινηματογραφικού αυτού υλικού.
- Μουσειακή Συλλογή. Αριθμεί 1.000 περίπου αντικείμενα, που είναι

άγροτικά έργα λεία, σκεύη, ένδυμασίες, είδη κεραμικής, μουσικά όργανα και άλλα. Τά αντικείμενα αυτά έχουν συντηρηθεί και καταγραφεί σε ειδική ηλεκτρονική βάση δεδομένων.

- Φωτογραφικό Αρχείο. Περιλαμβάνει 10.000 περίπου φωτογραφίες. Στο πλαίσιο ειδικών προγραμμάτων, πραγματοποιείται ή ηλεκτρονική αρχειοθέτηση του ύλικου και ή τοποθέτησή του σε ειδικές φωτοθήκες.

Η έπιστημονική και έρευνητική δράση του Κέντρου Λαογραφίας αποτυπώνεται, κατά κύριο λόγο, στις εκδόσεις του, που είναι και πολλές και σημαντικές. Σε αυτές περιλαμβάνονται ή Έπετηρίς του Κέντρου Έρευνας τής Έλληνικής Λαογραφίας, που αποτελεί τό έπίσημο όργανό του και, εκτός σειρών, 7 μονογραφίες, κατά τήν τελευταία πενταετία, οι όποιες άφορούν στην έλια και τό λάδι, τό άλεύρι και τό ψωμί, τήν εύρωπαϊκή άκριτική παράδοση κ.λπ. Μιά νέα σειρά καθιερώθηκε από τό 2002 για τή δημοσίευση άνέκδοτων χειρογράφων με τίτλο «Πηγές του Λαϊκού Πολιτισμού».

Σημειώτέον ότι τό Κέντρο Λαογραφίας, πός εκπλήρωση των σκοπών του, αναπτύσσει και όρισμένες άλλες δράσεις, όπως είναι: ή όργάνωση συνεδρίων (για τήν έλια και τό λάδι κ.λπ.), μουσειών (για τούς άκρίτες τής Εύρώπης κ.λπ.), εκδόσεων («Έλαιας Έγκώμιον» κ.λπ.). Έπιπλέον, κατά τά τελευταία έτη στο έν λόγω Κέντρο εκτελέσθηκαν περι τό 10 έρευνητικά και όργανωτικά προγράμματα, που χρηματοδοτήθηκαν από τή Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας, τήν Έπιτροπή Έρευνών τής Ακαδημίας Αθηνών, από διεθνείς πόρους και τό Κοινωνικό Πλαίσιο Στήριξης.

Από όσα έξετέθηκαν προκύπτει ότι τό Κέντρο Λαογραφίας, άφού έλυσε τά βασικά του προβλήματα, πέρασε σε φάση που έπιτρέπει τήν αντιμετώπιση του όλου θέματος τής λαογραφίας σε ένδική κλίμακα, με βάση πάντοτε τήν ουσιώδη σημασία που έχει για τήν έλληνική κοινωνία ό λαογραφικός θησαυρός. Προς τό παρόν περιοριζόμαστε στην κατάθεση όρισμένων σκέψεων, που εκπηγάζουν από τή διαπίστωση ότι στον έλληνικό χώρο ύπάρχει έγκατεσπαρμένο αξιόλογο ύλικό, τό όποιο κινδυνεύει νά φθαρεί (ή και νά άπολεσθεϊ), άν δέν διαφυλαχθεϊ έγκαίρως και, πάντως, δέν τύχει έρευνητικής αξιοποίησης.

Μιά πρώτη ένέργεια είναι ή άπογραφή του ύλικου και ή μηχανογράφηση του. Αλλά στο θέμα αυτό έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος, χάρη στο έφαρμοζόμενο πρόγραμμα τής «Κοινωνίας τής Πληροφορίας». Παράλληλως, πρέπει νά καταγραφούν οι σχετικώς σοβαροί (κατόπιν αξιολογήσεως) τοπικοί φορείς (σύλλογοι, ένώσεις, καθώς και φυσικά πρόσωπα), προκειμένου νά έπιτευχθεϊ, σε

οργανωμένη βάση, συντονισμός τῆς ὅλης προσπάθειας σὲ ζητήματα προστασίας, συντηρήσεως, ἔρευνας καὶ προβολῆς τοῦ λαϊκοῦ πολιτισμοῦ. Εὐελπιστοῦμε ὅτι τὸ Κέντρο Λαογραφίας σύντομα θὰ εἶναι σὲ θέση νὰ ὑποβάλει ἓνα σχέδιο δράσεως πρὸς τὴν κατεύθυνση αὐτή.

Στὸ ἔργο αὐτὸ σημαντικώτατη ἦταν ἡ συμβολὴ τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ κ. Πάνου Λιγομενίδη, ὁ ὁποῖος ὡς Ἐπόπτης τοῦ Κέντρου Λαογραφίας παρῆχε πάντοτε τὶς πολύτιμες συμβουλές του.

Ἔχοντας συμπληρώσει ὡς Πρόεδρος τῆς Ἐφορευτικῆς Ἐπιτροπῆς ὀκταετῆ θητεία, αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκη νὰ ἀποδώσω τὸν ὀφειλόμενο ἔπαινο στὴ Διευθύντρια κα Αἰκατερίνη Καμηλάκη, γιὰ τὸ πολὺ ἐπιτυχὲς ἔργο ποὺ ἐπετέλεσε καὶ τὶς ποικίλες πρωτοβουλίες ποὺ ἀνέπτυξε, ὄχι μόνο στὸν ἐλλαδικὸ χῶρο, ἀλλὰ καὶ μὲ διεθνεῖς συνεργασίες. Ἰδιαίτερη ἀναφορὰ πρέπει νὰ γίνῃ στὰ στελέχη καὶ τὸ λοιπὸ προσωπικὸ γιὰ τὴ σημαντικὴ συμβολὴ τους στὴν ἐπίτευξη τῶν σκοπῶν τοῦ Κέντρου Λαογραφίας.
